

**הכתובות השומרונית על הנר שנמצא בסביבות בית-שאן
(למאמרו של נחמה צורי ב"דיעות" שנה י"ח, חוב' ג-ד)**

.א.

מר נחמה צורי פירט שני צלומים מנדרת שומרוני שנמצא בחפירות הטירה הביזנטית שבבית-שאן בתוך שרידים של נרות מסוג זה. הכתובות המובאה אינה טבועה אלא בнер אחד. וזה לשון הכתובות:
הרס. הו (ואולי ה. ו)
לא תורה
לא. תצמיח

מר צורי קרא את השורה השנייה כהכלתה — "לא תורע". אין זה מקורה בלתי רגיל אצל השומרונים להחלת עין בה"א, אולם גם המלה הרם שمر צורי לא ידע פשרה, אף היא מוחלפת: ה' בא במקומ' ח', ואינם אלא ח ר. מ. כן כתובים השומרונים שהבה במקומות סחבה, דהיינו חבר במובן תלמיד חכם, וכן "חותן" במקומות "חותן" (עיין מאמרי גנני שומרון, "סינגן" שנה ה, עמ' רמז'). לפיו זה יהיה פירושה של הכתובות כדלהלן:

"חרם הו [א], לא תורע לא תצמיח"
הקללה לא תורע ולא תצמיח לקוחה מן התורה (דברים כט, כב), והיא אמורה שם על כל מי שלא קיים את דברי התורה. יתכן שהנה שעליו באה כתובות זו היה מוקדש לבית-כנסת שומרוני, והחרם והקללה נאמרו על מי שימעל ויגנוב את חפציו החקדש. בבית שאן ובסביבותיה היה קיים יישוב שומרוני ניכר בכך יישוב יהודי גדול בידי השלטון הביזנטי ועד הכיבוש הערבי. היישוב היה חקלאי בעיקר. ידוע הדבר שהמלך נגד יוסטיניאנוס הקיסר הביזנטי בשנת 529 רב היה חלעם של השומרונים שבבית שאן. בראש המרד עמד המנהיג השומרוני יוליאן בונצבר (עי. י. בן-צבי, ספר השומרונים, עמ' 25 וע' 86).

אנטונינוס מארטיר אשר עלה ברגל בשנת 570 ועבר מנצרת לירושלים, כתב בספרו — De locis sanctis: "דרך כל המחוות הערים והכפרים השומרוניים ובחוות אשר עברנו בהן הילכו היהודים אחרים נושאים קש ושופרים את עקבות רגילבו..."

. י. בן-צבי